

2009-2010 ve 2018-2019 Sezonları Arasında Futbol Süper Liginde Mücadele Etmiş Olan Bursaspor'un Seçilmiş Bazı Verilerine Yönelik Bir Çalışma

Mehmet DOĞAN¹, Süleyman Şahin², Ayşegül DOĞAN³

¹TÜFAD Bursa Şube, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1665-2866>

²Gençlik ve Spor Bakanlığı, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4702-5518>

³TÜFAD Bursa Şube, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1678-7157>

To cite this article/Atf için:

Doğan, M., Şahin, S., Doğan, A. (2021). 2009-2010 ve 2018-2019 futbol sezonları arasında futbol süper liginde mücadele etmiş olan Bursaspor'un seçilmiş bazı verilerine yönelik bir çalışma. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 87-97.

Özet

Bu çalışmanın amacı, takımın alt lige düşmeden önce Futbol Süper liginde oynadığı son on sezonluk süreçte lig maçlarında görev yapmış olan yerli, yabancı ve çifte vatandaş statüsündeki futbolcular ile teknik direktörlerin ve bunlara ait seçilmiş bir takım verilerin incelenmesidir. Çalışmamız kapsamında, Bursa Olay Gazetesi, Türkiye Futbol Federasyonu Bilgi Bankası ve Transfermarkt'ın internet sitelerinde yer alan veriler kullanılmış, elde edilen sonuçlar, Excel programında tablo haline getirilmiş ve yorumlanmıştır. Elde edilmiş verilere göre, Bursaspor' da değişik sürelerde 11'i yerli, 2'si yabancı olmak üzere toplam 13 farklı teknik direktörün görev yaptığı görülmektedir. Son 10 sezonda kadroya ait en düşük bütçenin, takıma ait en iyi saha değerlerinin ve en büyük başarının 2009-2010 sezonuna ait olduğu, takım kadrosunda ortalama en fazla yerli futbolcuların yer aldığı, en genç oyuncuların yerli futbolcular olduğu, en iyi maç ortalaması ve atılan en çok gol ortalamalarına yabancı futbolcuların sahip olduğu, belirlenmiştir. Sonuç olarak, Bursaspor'un idari ve sportif anlamda daha istikrarlı ve başarılı olabilmesi için gerek yerli gerekse yabancı teknik adam değişikliklerinin çok sık olarak yapılmaması, transferlerinin ihtiyaç görülen mevkilerde titizlikle yapılması, kulüp bütçesinin daha fazla zorlanmaması için alt yapıdan A takım seviyesinde daha fazla futbolcu yetiştirilmeye çalışılması ve yurt dışında yetişmiş Türk asıllı futbolcuların daha sık izlenerek takıma kazandırılmasının takıma pozitif katkısı olacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Bursaspor, Süper Lig

Abstract

The purpose of this study is to examine the local, foreign, dual citizen football players and coaches with a selected set of data belonging to them, who performed for Bursaspor in the Football Super league in the last ten seasons before the team was relegated to the lower league. Within the scope of our study, the data on the websites of Bursa Olay Newspaper, Turkish Football Federation Information Bank and Transfermarkt were used, The results were tabulated and interpreted in the Excel program. According to the data obtained, it is seen that a total of 13 different coaches, 11 of them local and 2 of them foreign, have worked for Bursaspor at different times. In the last 10 seasons, the lowest budget of the team, the best field values of the team and the greatest success of the team all belonged to the team that performed in 2009-2010 season. In the same period it was observed that team had more local players than foreign players, with local players being younger. In this period it is also observed that foreign players had better playing time and goal scoring averages. As a result, it can be said that not making changes in coaches very often, making the transfers more carefully in the positions of needs, putting more importance to developing players starting from youth teams, scouting more players who has Turkish origin and

developed in teams in abroad are all the necessary factors for Bursaspor to be more stable and successful in administrative and sportive terms,

Keywords: Football, Bursaspor, Super League

GİRİŞ

19. ve 20.yüzyıl boyunca aldığı iç ve dış göçlerle demografik yapısı şekillenen Bursa kenti Balkanlar'dan Kafkasya'ya kadar geniş bir coğrafyadan gelen göçmenlere ev sahipliği yapmıştır. Günümüzde Türkiye'deki 81 ilin tamamından ve başta Balkanlar olmak üzere yurtdışından göç alan kentte yaşayanların neredeyse yarısı Bursa nüfusuna kayıtlı değildir. Göçmenlerin yeni geldikleri kente alışıp, kendilerini Bursalı hissetmeleri bir hayli uzun ve zahmetli bir süreçtir. Farklı coğrafyalardan Bursa'ya gelip, burada yaşamaya başlayanları bir araya getiren en önemli ortak payda ise Bursaspor olmuştur. Bursa'daki başka hiç bir aidiyetin Bursaspor kadar birleştirici olmadığı söylemek olanaklıdır. Zira Bursaspor'u tutmak, Bursalılar arasında Bursa'yı sevmekle ve ona sahip çıkmakla eşdeğer kabul edilen bir olgudur. Kente karşı aidiyet duygusu hissetmek, kenti sahiplenip, korumak, kentlilik bilincinin oluşumu için gerekli olan unsurların başında gelmektedir. Aynı zamanda Bursaspor kentin en güçlü markası ve en büyük moral değerlerinden biridir (Soydan, 2017). Bursa, cumhuriyetin ilanından sonraki süreçte oldukça güçlü amatör futbol geleneğinin yanında sporun diğer branşlarının da ilgi gördüğü bir şehir konumundadır. Bursa'da amatör futbolun filizlenmesi isemilli mücadelenin verilip ülkenin bağımsızlığını kazanmasının ardından cumhuriyeti ilanı ile başlamıştır. 1940 ve 1950'li yıllar Bursa'da amatör futbolun zirveye çıktığı dönemler olarak kabul edilmektedir. Özellikle 1950'li yıllarda amatör takımlar arasında yaşanan güçlü rekabet Bursa'da profesyonel bir takımın kurulmasının alt yapısını hazırlamıştır. 1959 yılında İstanbul, Ankara ve İzmir takımlarından oluşturulan profesyonel Türkiye 1. Futbol Ligi kurulmuştur. Dört yıl sonra ise federasyon, Profesyonel 2. Lig uygulamasına geçmeyi kararlaştırır. Bu kararın alınmasında İstanbul, Ankara ve İzmir şehirlerindeki pek çok takımın profesyonel ligde temsil edilememesi, ayrıca bu üç şehir dışında çok güçlü bir futbol geleneğinin bulunması önemli rol oynamıştır. 2. lig Bursa dışında İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Mersin'de takımların katılımıyla oluşturulmuştur (Zencirkıran, 2011). Resmen 1 Haziran 1963 günü kurulan Bursaspor Türkiye'nin kent adı verilen oluşturulmuş ilk takımıdır. Bursaspor'u diğer kentlerin kurduğu takımlar izlemiştir. Bursaspor aynı zamanda, Trabzonspor'dan sonra Anadolu'ya şampiyonluğu taşıyan ikinci kulüp olmuştur. Profesyonel ligler kurulmadan önce Bursaspor'un kurucu kulüplerinden Acar İdmanyurdu ile bir başka Bursa takımı olan Güvenspor birer kez Türkiye Şampiyonu olmuştur. 1955 yılında Acar İdmanyurdu, Bursa'ya, futboldaki ilk Türkiye Şampiyonluğunu getirirken Güvenspor'da, 1959 yılında Türkiye Şampiyonluğunu kazanmıştır (<http://1>).

Dönemin Futbol Federasyonu Başkanı Orhan Şeref Apak, 1. Lig'den düşen İstanbul, Ankara ve İzmir takımlarının yanı sıra, diğer büyük illerin ekiplerinden oluşan yeni bir lig kurmayı planlıyordu. Orhan Şeref Apak, bu amaçla ilgili olarak öncelikle Bursa'ya gelerek amatör spor kulüp başkanları ve kentin ileri gelenleri ile görüşmüştür. Bursa'da ilk öneriyi Merinos'a götüren, buna karşın red cevabı alan Apak'ın temasları olumlu geçerken, maddi güçlük içindeki amatör kulüplerin birleşmesi fikri ortaya atılmış ve birleşme için ilk öneri Acar

İdman Yurdu kulübüne yapılmıştır. Acar İdman Yurdu, Akınspor, Çelikspor, Pınarspor ve İstiklalspor yönetimleri birleşmeye imza atmış ve Bursaspor kulübü 1 Haziran 1963 tarihinde resmen kurulmuştur. Bursaspor'un ilk başkanı kurucu üyelerin oylarıyla Çelikspor'un da son başkanı olan Salih Kiracıbaşı olmuştur. Kulübün ilk teknik direktörlüğünü Muhtar Tucaltan yaparken, ilk resmi maç 21 Eylül 1963 tarihinde Demirspor'la İzmir'de oynanmış, ilk şampiyonluk 2. Lig Beyaz Grup Şampiyonluğu olarak 1967'de elde edilmiştir (http:2). 1959 yılında Türkiye 1. Ligi kurulmuş, gelişen Anadolu sermayesi ile birlikte 1965 yılı sonrasında pek çok şehirde futbol takımları kurulacak ve ardından kurulan 2. Futbol ligi ile de Türk futbolunun ülke içerisindeki yayılma süreci hızlanacaktır (Talimciler, 2015). Anadolu'da kurulan futbol takımları şampiyonluğu kazanamasa da zirve yarışında yer edinmeye başlamışlardır. Mersin İdman Yurdu, Boluspor ve Bursaspor 1970'lerin ilk yarısı boyunca şampiyonluk yarışının içinde yer almışlardır (Irak, 2013). Bursaspor'un 2010 yılındaki şampiyonluğa kadar ligdeki en büyük başarısı 1979-1980 sezonunda aldığı dördüncülük idi (Kemankaş, 1996). 1967 yılında Birinci Lig'e çıkan Bursaspor, 1985-1986 futbol sezonunda ilk ve tek Türkiye kupasını kazanmıştır. Türkiye kupası finalini Bursaspor, Altay'la oynamış ve 2-0 kazanmıştır. Bursaspor aynı sezonda tarihinde ilk kez küme düşmüştür. Ancak kupayı kazanması nedeniyle yönetmelik sayesinde ligde kalabilmiştir (http:2). Ligin en eski kulüplerinden biri olan Bursaspor 2003-2004 sezonunda İkinci Lige düşmüş, iki sezon bu ligde mücadele ettikten sonra 2005-2006 sezonunda tekrar Süper Lige yükselmiştir. Dört yıl sonra Türkiye şampiyonu olmuştur (http:1). Şampiyonluk sezonunun ardından yeniden Süper Ligde mücadele eden Bursaspor, 2018-2019 futbol sezonunun sonunda tekrar bir alt lige düşmüştür.

Bursaspor'un tarihinde iki önemli kupa bulunmaktadır. Bu kupalardan biri 1985-1986 sezonundaki Türkiye kupası, diğeri ise 2009-2010 sezonunda kazanmış olduğu Türkiye Süper Ligi şampiyonluk kupasıdır. Bunun yanı sıra iki kez de başbakanlık kupasını kazanmıştır. Spor takımları ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren, kitleleri peşinden sürükleyen, sosyo-ekonomik açıdan etkileri olan oluşumlardır. Bu nedenle, bilinçli yöneticiler, antrenörler, sporcular, taraftarlar, medya vb. gibi takımları takım yapan etkenlerin koordineli bir şekilde çalışmaları, takım olmayı başarabilmeleri, beraber hareket edebilmeleri, takım içerisindeki üyelerin rolleri, görev ve sorumluluklarının belirlenmesi, bilgi, beceri ve yeteneklerin geliştirilmesi sonucunda takım etkinliği, performansı ya da takım başarısına ulaşılabilinmektedir (Onağ, Güzel ve Özbey, 2013). Başarı, başarma işi, muvaffakiyet olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2012). Başarı tanımından hareketle birçok alanda olduğu gibi futbol oyununda da sportif başarı yüksek performans sergileyerek belirlenen hedefe ulaşabilme derecesidir. Diğer bir ifadeyle oyunculara ait beceri, yetenek ve ortak çabanın futbol oyunu aracılığıyla sergilenmesidir (Güngör, 2014). Futbol karşılaşmaları iki düzeyde gerçekleşmektedir: ulusal ve yerel. Avrupa Şampiyonası ve Dünya Kupası gibi uluslararası turnuvalarda ulusal takımlar düzeyinde mücadele edilmektedir. Ulusal takımlar ilgili ülkenin vatandaşlarından oluşmaktadır. Yerel takımlar ulusal futbol liginin üyeleridir. Ulusal takımların aksine, yerel takımlarda dünyanın farklı bölgelerinde gelen oyuncular oynayabilmektedir.

Futbol kulüplerinin ulusal ve uluslararası yeterlilikleri sportif başarı kriterleri ile ölçümlenmektedir. Futbol oyununun sonuçlanması galibiyet, beraberlik, mağlubiyet ile ifade

edilmektedir. Bu sonuçlardan hareketle futbol kulüplerine ait sportif başarının ölçümlenmesinde kullanılan başlıca kriterler aşağıdaki gibidir:

Şampiyonlar Ligi Kupası şampiyonluk sayısı, Şampiyonlar Ligi Kupası karşılaşmalarında alınan dereceler, Şampiyonlar Ligi karşılaşmalarında kendi sahasında ve rakip sahada alınan galibiyet sayısı, Avrupa Ligi (UEFA Kupası) şampiyonluk sayısı, Avrupa Ligi (UEFA Kupası) karşılaşmalarında alınan dereceler, Avrupa Ligi (UEFA Kupası) karşılaşmalarında kendi sahasında ve rakip sahada alınan galibiyet sayısı, Süper Lig şampiyonluk sayısı, Ulusal Lig karşılaşmalarında kendi sahasında, rakip sahada alınan galibiyet sayısı, Türkiye Kupası şampiyonluk sayısı, Türkiye Süper Kupası şampiyonluk sayısı UEFA takım katsayısı, UEFA Süper Kupa şampiyonluk sayısı. Süper Lig puan sıralamasında alınan dereceler ve özel kupalarda (Cumhuriyet Bayramı Kupası, Zafer Kupası, Dostluk Kupası vb.) şampiyonluk sayısı başarı kriterleri arasında sayılabilmektedir (Berument ve Eray, 2005). Bu çalışmanın amacı, 2009-2010 futbol sezonunda Süper Lig şampiyonu olmuş ve geçen 10 sezon sonrasında 2018-2019 futbol sezonu sonunda bir alt lige düşmüş olan Bursaspor profesyonel futbol takımına ve oyuncularına ait seçilmiş bazı verilerin Süper ligde oynadığı sezonlar itibarı ile incelenmesidir.

YÖNTEM

Evren Örneklem

Bu çalışmanın evrenini 2009-2010 ve 2018-2019 arasındaki yıllar olmak üzere Bursaspor' un bir alt lige düşene dek süper ligde oynadığı toplam 10 futbol sezonu içinde oynamış olduğu müsabakalarda elde ettiği sportif bir takım verileri oluşturmuştur. Araştırma; verilerin incelenmesi konusunda durum tespiti yapacağı için betimsel nitelik taşımaktadır.

Veri Toplama Aracı

Çalışma için gerekli seçilmiş olan bilgiler Bursa Olay ve Bursa Hakimiyet gazeteleri ile Transfermarkt ve Türkiye Futbol Federasyonu'nun resmi internet sitelerindeki bilgi bankasında bulunan istatistiksel verilerden elde edilmiştir.

Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi

Bursaspor profesyonel futbol takımının kadrosunda yer almış olan yerli, yabancı ve çifte vatandaş (Türk uyruklu olup, aynı zamanda yabancı ülke vatandaşı statüsündeki futbolcular) profesyonel futbolcuların sayıları, oynadıkları mevkiiler, oynadıkları maç ve süre ortalamaları ile takımda görev yapmış olan yerli ve yabancı teknik adamlar tespit edilmiştir. Oynanmış sezonlara göre takımlardaki futbolcu sayıları belirlenirken, ara transfer döneminde başka takımlara gitmiş olan futbolcuların değerleri takımda buldukları tarihe kadar toplam sayılara ilave edilmiştir. Elde edilen veriler, yüzdeler halinde Excel programında tablolar haline getirilerek ayrı ayrı yorumlanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Bursaspor'un son 10 sezonda süper ligde elde ettiği sonuçlar

Sezon	Klasman Yeri	Toplam Maç	G	B	M	Averaj	Toplam Puan	Puan Ortalaması	Kadro Değeri (Euro)
09-10	1	34	23	6	5	+39	75	2,21	32.500.000
10-11	3	34	17	10	7	+21	61	1,79	63.380.000
11-12	8	34	13	10	11	+9	49	1,44	62.880.000
12-13	4	34	14	13	7	+11	55	1,61	69.330.000
13-14	8	34	12	10	12	-6	46	1,35	68.450.000
14-15	6	34	16	9	9	+25	57	1,67	52.000.000
15-16	11	34	13	5	16	-8	44	1,29	89.380.000
16-17	14	34	11	5	18	-24	38	1,11	48.980.000
17-18	13	34	11	6	17	-5	39	1,14	56.450.000
18-19	16	34	7	16	11	-9	37	1,08	37.700.000
Ortalama		34	13,7	9	11,3	+5,3	50,1	1,46	58.105.000

Süper Lig şampiyonluğunun kazanıldığı 09-10 sezonunda en fazla galibiyet, en az yenilgi, en fazla alınan puan, en iyi averaj ve en iyi puan ortalaması elde edilirken, takımın bir alt lige düştüğü 18-19 sezonunda en az galibiyet, en fazla beraberlik, en az alınan puan ve en az puan ortalaması elde edilmiş, en fazla yenilgi ise 16-17 sezonunda gerçekleşmiştir. Oynanmış on sezonda; 13.7 galibiyet, 9 yenilgi, 11.3 beraberlik, +5.3 puan averajı, 50.1 toplam puan ve maç başı 1.46 puan ortalamaları elde edilmiştir. Takımın galibiyet sayısı, elde ettiği toplam puanlar, puan ortalamaları ve klasmandaki yeri yıllar itibarı ile genel olarak düşüş gösterirken, yenilgi sayısı da artmıştır. Oynanmış sezonlar itibarı ile takımın kadro değerleri incelendiğinde en düşük değerlerin şampiyonluk ve alt lige düşülen sezonlarda, en yüksek değerlerin ise lig sıralamasında 11. olunan 15-16 sezonunda olduğu belirlenmiştir. Şampiyonluk sonrası sezonlarda kadro değeri sürekli bir artış gösterirken, en yüksek kadro değerine sahip olunan sezon sonrasında ise kadro değerlerinin sezonlar itibarı ile düştüğü tespit edilmiştir.

Tablo 2. Bursaspor'da görev yapmış olan teknik adam ve futbolcuların sezonlara göre dağılımları

Sezonlar	Klasmandaki Yeri	Teknik Direktörler		Toplam	Futbolcular			Toplam
		Yerli	Yabancı		Yerli	Yabancı	Çifte Vatandaş	
09-10	1	1	0	1	16	8	2	26
10-11	3	1	0	1	13	12	2	27
11-12	8	1	0	1	12	12	3	27
12-13	4	3	0	3	16	12	5	33
13-14	8	1	1	2	16	11	5	32
14-15	6	1	0	1	14	7	2	23
15-16	11	3	0	3	15	14	4	33
16-17	14	3	0	3	13	9	4	26
17-18	13	1	1	2	15	17	3	35
18-19	16	2	0	2	16	13	2	31
Ortalama		1,7	0,2		15,2	11,5	3,2	

Son on sezonda kısa ve uzun süreli olmak üzere ağırlıklı olarak yerli teknik adamlar (E. Sağlam, E. Uzgur, H. Karaman, H. Hamzaoğlu, İ. Buz, Ş. Güneş, M. Topçu, A. Örnek, M. Er, S. Aybaba, M. Bakkal) takımda görev yaparken, daha az sayıda yabancı teknik adam (C. Daum, P. LeGuen) takımda çalışmıştır. Sezonlar ortalamasına göre, çalışan yerli teknik adam ortalaması 1.7, yabancı teknik adam ortalaması ise 0.2 teknik adam olmuştur. Kadroda yer

almış futbolcular incelendiğinde en fazla yerli futbolcuların, daha sonra yabancı futbolcuların ve en az da çifte vatandaş statüsündeki futbolcuların bulunduğu, sezonlar ortalamasına göre 15.2 yerli, 11.5 yabancı ve 3.2 adet çifte vatandaş statülü futbolcunun kadroda yer aldığı belirlenmiştir. En fazla yerli futbolcunun 16'şar oyuncu ile 09-10, 12-13, 13-14 ve 18-19 sezonlarında, en az yerli futbolcunun 12 oyuncu ile 11-12 sezonunda, en fazla yabancı futbolcunun 17 oyuncu ile 17-18 sezonunda, en az yabancı futbolcunun 7 oyuncu ile 14-15 sezonunda ve en fazla çifte vatandaş statüsündeki futbolcunun 5'er oyuncu ile 12-13, 13-14 sezonlarında, en az çifte vatandaş statüsündeki futbolcunun 2'şer oyuncu ile 09-10, 10-11, 14-15 ve 18-19 sezonlarında kadrolarda yer aldığı, kadroda en fazla futbolcunun 17-18 sezonunda (35 kişi), en az futbolcunun ise (23 kişi) ile 14-15 sezonunda yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Bursaspor'da oynamış futbolcuların oynadıkları mevkilerinin sezonlara göre dağılımları

	Sez./Mevki	Kaleci	Stoper	Sğ.Bek	Sl.Bek	10N	Or.Sağ	Or.Sol	MOS	Ön.Lbr	Sağ.Kn	Sol.Kn	Santrf	Top.
Yerli Oyuncular	09-10	1	3	1	2		1		2	1	2	1	2	16
	10-11	1	3	1	1		1		1	1	3	1		13
	11-12	1	3	1	1		1		2		2	1		12
	12-13	1	3	1	1	1	1		4		1	2	1	16
	13-14	1	3	1	1	1			3		2	2	2	16
	14-15	2	4	1	2				2		1	1	1	14
	15-16	2	2	1	2	1			2		2	1	2	15
	16-17	1	2	2	2	2				1	2			13
	17-18	2	2	2	2	2	1	1		1		1	1	15
	18-19	3	1	1	3	1	1	1	2			1	2	16
Yabancı Oyuncular	09-10	1	1			1			1	1			3	8
	10-11	1	1		1	2			1	2		1	3	12
	11-12	1	1	1	1	2				2			4	12
	12-13	1	1	1	1	3				2			3	12
	13-14	1	1	1	1	3				1			3	11
	14-15		1			3			1				2	7
	15-16		2	1		3		1	1	2		2	2	14
	16-17		1	1		2				1		2	2	9
	17-18		2			2			3	3	2	3	2	17
	18-19		3			1	1		1	2	1	1	3	13
Çifte Vatandaş Statüsü	09-10		1										1	2
	10-11		1										1	2
	11-12		1			1							1	3
	12-13		1	1	1	1				1				5
	13-14									3		1	1	5
	14-15				1					1				2
	15-16				1				1	1		1		4
	16-17				1					1			2	4
	17-18				1								2	3
	18-19				1						1			2

Futbolcuların takım içerisinde oynadıkları pozisyonların adet olarak dağılımları incelendiğinde yerli futbolculardan en fazla stoper, en az orta sahanın solu, yabancı futbolculardan en fazla santrfor en az orta sahanın solu, çifte vatandaş statüsündeki futbolculardan en fazla santrfor en az merkez orta saha, sağ bek ve sağ kanat pozisyonunda oynayan futbolcuların takım kadrosunda yer aldığı görülmüştür. Yerli futbolcular farklı

sayılarda olmak üzere her pozisyonda oynayan futbolculardan oluşurken, yabancı futbolcularda orta sahanın sağında oynayan, çifte vatandaş statüsündeki futbolcularda ise kaleci, orta sahanın sağ ve orta sahanın solu mevkilerinde oynayan futbolcular kadroda yer almamıştır. Kadroda yer almış olan tüm futbolcular incelendiğinde stoper, 10 numara ve santrfor pozisyonlarında oynamış futbolcuların en fazla, orta sahanın sağ ve solunda oynamış futbolcuların en az sayıda bulunduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Farklı uyruklu olarak Bursaspor'da oynamış futbolcuların sezonlara göre performans verileri

Tüm Sezonlar	Mevkiler	Kaleci	Stoper	Sağ Bek	Sol Bek	10 No.	Ort.Sağ	Ort.Sol	M.Or.S	Ön Lbr.	Sağ.Knt	Sol.Knt.	Santrf.	Ort
	Adet Ort.	1,5	2,6	1,2	1,7	0,8	0,6	0,2	1,8	0,4	1,4	1,1	1,2	
Yaş Ort.	24,7	23,3	26,2	22,7	22,5	18,1	25	22,6	31	21,5	23,5	18,8	21,7	
Oynadığı Maç Ort	14,3	13,7	20,9	13,1	5,8	6,5	25,5	17,2	19	18,7	14,2	12,8	15,1	
Oy. Süre Ort.(dk)	1583,3	1220,7	1735,4	890,6	242,6	231	1587	1027	1389,2	894,9	1006,2	577,7	1032,1	
Atan Gol Ort		1,4	0,8	1,1	0,1	0	1	1,8	0,25	4	1,8	2,75	1,3	
Tüm Sezonlar Yabancı Oyuncular	Mevkiler	Kaleci	Stoper	Sağ Bek	Sol Bek	10 No.	Ort.Sağ	Ort.Sol	M.Or.S	Ön Lbr.	Sağ.Knt	Sol.Knt.	Santrf.	
	Adet Ort.	1	1,4	1	1	2,2		1	1,3	1,7	1,5	1,8	2,7	
Yaş Ort.	30,2	28,5	26,2	29,4	27,7		24	28,1	26,1	23,2	27,1	26,9	27	
Oynadığı Maç Ort	29,2	18,3	16,8	27,6	23,4		12	17	15	22,5	14,7	15,9	19,3	
Oy. Süre Ort.(dk)	2603,6	1567,2	1332	2280,8	1663,2		524	1145,2	1063,6	1222,5	798,1	1050,6	1386,4	
Atan Gol Ort		1,7	0,4	1,8	8,7		0,1	2	1	2,5	2,4	10,7	3,1	
Tüm Sezonlar Çifte Vatandaş Oyuncular	Mevkiler	Kaleci	Stoper	Sağ Bek	Sol Bek	10 No.	Ort.Sağ	Ort.Sol	M.Or.S	Ön Lbr.	Sağ.Knt	Sol.Knt.	Santrf.	
	Adet Ort.		1	1	1	1			1	1,4	1	1	1,3	
Yaş Ort.		33,5	26	24,3	19,5			26	27,2	28	24	25,8	26	
Oynadığı Maç Ort		23	12	20,3	4			9	21,3	25	3,5	19,7	15,3	
Oy. Süre Ort.(dk)		1755,2	919	1747,5	71			546	1445,8	1287	89,5	1409,9	1030,1	
Atan Gol Ort		2,5	1	1					0,8			3,5	0,9	

Yaş ortalamasında yerli futbolculardan en genç ortalamaya orta sahanın sağında, yabancı futbolculardan sağ kanatta, çifte vatandaş statüsündeki futbolculardan 10 numara pozisyonundaki futbolcuların, tüm futbolcular içerisinde ise en genç ortalamaya yerli orta sahanın sağ pozisyonundaki futbolcularının sahip olduğu tespit edilmiştir. Oynadığı maç ortalaması en fazla olan yerli futbolcuların orta sahanın solu, yabancı futbolcuların kaleci, çifte vatandaş statüsündeki futbolcuların da stoper pozisyonundaki futbolcuların, tüm futbolcular içerisinde yabancı kalecilerin en fazla maç ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Oynadığı süre ortalaması en fazla olan yerli futbolcuların sağ bek, yabancı futbolcuların kaleci, çifte vatandaş statüsündeki futbolcuların da stoper pozisyonundaki futbolcuların, tüm oyuncular içerisinde yabancı kalecilerin en fazla maç ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Mevkilere göre atılan gollerin dağılımına ait ortalamalar incelendiğinde yerli, yabancı ve çifte vatandaş statüsündeki futbolculardan santrfor pozisyonunda oynayanların, tüm santrfor pozisyonundaki futbolculardan ise yabancı santrforların en fazla golü attığı görülmüştür.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Son 10 sezona ait tüm verilere göre; elde edilen galibiyet, beraberlik, yenilgi ve toplanan puan sayısındaki olumlu görüntü takımı şampiyonluğa ulaştırırken, aynı verilerdeki olumsuz görüntü yine takımın bir alt lige düşmesine neden olmuştur. Oynanmış on sezonda; takımın

galibiyet sayısı, elde ettiği toplam puanlar, puan ortalamaları ve klasmandaki yeri yıllar itibarı ile genel olarak düşüş gösterirken, yenilgi sayısı da artmıştır. Oynanmış sezonlar itibarı ile takımın kadro değeri Euro para birimi ile incelendiğinde; en düşük değerlerin şampiyonluk ve alt lige düşülen sezonlarda olduğu, şampiyonluk sonrası sezonlarda kadro değerinin sürekli bir artış gösterdiği, en yüksek kadro değerine sahip olunan sezon sonrasında ise kadro değerlerinin sezonlar itibarı ile düştüğü tespit edilmiştir. Verilere göre kadronun ekonomik değeri ile klasman başarısı arasında bir paralellik olmadığı görülmektedir. Şampiyonluk sezonundaki takımın ekonomik değerinin diğer sezonlara göre daha az olmasına karşı takımdaki oyuncu kalitesinin yüksek olması, takım ve teknik ekip uyumu, başarıya daha fazla inanılması gibi etkenler başarıda etkili olmuş olabilir. Buna karşın takımın daha fazla ekonomik değere sahip olup Avrupa kupalarına katılan sezonlarda olmak üzere ligdeki klasman başarısının düştüğü sezonlar ile alt lige düşülen sezon itibarı ile özellikle yeni transfer edilen yerli ve yabancı oyunculara tercih hataları yapılmış olunması, gereğinden fazla oyuncu alınarak fazla para harcanmış olması, kadrodaki eski oyuncuların başarı sonrasında kulübe olan maliyetlerinin yükselmiş olabileceği düşünülebilir. Çatı vd. (2017), tarafından yapılan bir çalışmaya göre, takımlar, sportif başarı ve taraftar tatmini için gelirlerinin çok üstünde harcama yapabilmektedirler. Bu ve benzer sorunlardan dolayı sportif başarı elde etmek için harcanan çaba ve paralar beklenen sonucu vermemektedir. Kulüp yönetimleri, yanlış transferler yapmakla, transferler için gereğinden fazla para harcamakla, kulübü aşırı borç altına sokmakla eleştirilmektedirler. Göllü (2011), Türkiye’de dört büyükler olarak anılan Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor futbol kulüplerinin finansal performansının sportif performans üzerindeki muhtemel etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda ilgili periyod için kulüplerin finansal performansları ile sportif başarıları arasında bir ilişki bulunamadığı ifade edilmiştir. Her iki araştırmanın sonuçları, çalışmada elde ettiğimiz sonuçla benzerlik göstermektedir.

Tüm sezonlar incelendiğinde, çalışma süreleri gerek kısa gerekse uzun olmak üzere takımda ağırlıklı olarak yerli teknik adamların görev aldığı görülmektedir. Şampiyonluk ve daha iyi klasman başarılarının elde edildiği sezonlarda tek ve yerli teknik adamlar ağırlıklı olarak görev yapmış, takımın klasman başarısının düşmeye başladığı 2015-2016 sezonu ve sonrası ile küme düşme sezonunda takımın başında yine ağırlıklı olarak yerli ancak fazla sayıda teknik adam bulunmuş, yabancı teknik adamların çalıştıkları sezonlarda ise takımın arzulanan klasman başarısını elde edemediği görülmüştür. Takımın yerli teknik adamlarla çalıştığında güçlü rakipler önünde şampiyonluk gibi bir hedefe ulaşması, diğer sezonlarda klasman başarısının daha iyi olması, az sayıda ve doğru teknik adamın tercih edilmesi ve uzun soluklu çalışma süresi ile sağlanmış olabilir. Buna karşın yine yerli teknik adamlarla çalışılmasına rağmen, çok sık teknik adam değişikliği yapılan sezonlarda klasmanda takımın başarılı olamaması hatta küme düşmesinde teknik adam tercihlerindeki hatalar, teknik adamların takımda çalışma süresinin kısa olması, yönetim, kadro ve teknik adam uyumsuzluğu, kulübün ekonomik koşulları etkili olmuş olabilir. Adler, Berry ve Doherty (2013) tarafından 1997-2010 dönemine ilişkin verileri kullanarak Amerikan Üniversite Futbol Ligi’nde antrenör değişikliğinin takımın başarısına etkisi araştırılmıştır. Araştırma bulguları, vasat düzeyde başarı gösteren kulüplerde gerçekleşen teknik direktör değişikliğinin takım performansını

olumsuz etkilediği görülmüştür. Bu sonuç, Bursaspor'un daha sık antrenör değiştirdiği sezonlardaki elde edilen sonuçlarla da paralellik göstermektedir.

Tüm sezonlar ortalamasında kadroda en fazla yerli, daha sonra yabancı ve en az da çifte vatandaş statüsündeki futbolcuların bulunduğu tespit edilmiştir. Bursaspor'un alt yapısının oldukça güçlü olup kaliteli oyuncular yetiştirmesi, yerli oyuncularının ekonomik maliyetlerinin yabancılara göre daha düşük olması, Bursa'nın önemli bir futbol kenti olma özelliği ile tercih edilen bir kent ve takım olması, çoğu sezonda yerli teknik adamların görev yapmaları yerli oyuncuların daha fazla olmasında etken olmuş olabilir. Şampiyonluk sonrasındaki sezonlarda yabancı oyuncu ayısı artmış ancak bu artış takımın klasman başarısında fazlaca etkili olamamıştır. Buna neden olarak yabancı oyuncu tercihlerinde isabetli tercihler yapılamadığı, takımın ekonomik durumu, oyuncuların uyum sorunları söz konusu olmuş olabilir. Özellikle yurtdışında yetişmiş yeteri kadar oyuncu takımda yer almamıştır. Bu oyuncuların tercih edilmeme nedeni olarak maliyetleri, yeterince tarama yapılamamış olması, oyuncuların takımı tercih etmemesi, antrenörlerin bu oyunculara sıcak bakmaması gibi unsurlar göz önüne alınabilir.

Futbolcuların oynadıkları pozisyonların dağılımları incelendiğinde yerli futbolculardan stoper, yabancı ve çifte vatandaş statüsündeki futbolculardan da santrfor pozisyonunda oynayan futbolcuların takım kadrosunda en fazla sayıda yer aldığı görülmüştür.

Kadroda yer almış olan tüm futbolcuların oynadıkları pozisyonlara bakıldığında en çok stoper, 10 numara ve santrfor pozisyonlarında oynamış futbolcuların, en az ise orta sahanın sağ ve solunda oynamış futbolcuların bulunduğu belirlenmiştir.

Sezonlar itibarı ile takımda en fazla yerli oyuncunun stoper pozisyonunda bulunması antrenörlerce öncelikli olarak savunma güvenliğinin düşünülmesinden, buna bağlı olarak bu mevki için yeterli sayıda ve lig kalitesinde oyuncunun alt yapıdan itibaren yetiştirilmesi ya da transfer edilmesinden, bu pozisyonda oynayan yerli oyuncuların maliyetlerinin yabancılara göre daha ucuz olmasından kaynaklanmış olabilir. Buna karşın gerek yabancı, gerekse çifte vatandaş statüsündeki oyuncuların en fazla santrforların tercih edilmesi bu pozisyon için yeteri kadar sayıda ve nitelikli yerli oyuncu olmamasından, olan yerli santrforların maliyetlerinin kulüp bütçesinin üzerinde olmasından, bu pozisyonda oynayan yerli oyuncuların İstanbul takımlarını ya da daha hedefli takımları tercih etmelerinden kaynaklanmış olabilir.

Uluç (<http:4>) tarafından yapılan bir araştırmada ise yerli alternatiflerinin en zayıf olduğu bölgelerden biri olarak stoper mevkiî belirlenerek,18 takımda iki stoper mevkiindeki 36 formadan sadece 13'ünü yerli oyuncuların giydiği, 23 formanın ise yabancı oyuncuların sırtında bulunduğu, 18 takımdan 7'sinin iki stoperinin de yabancı olduğu tespit edilmiştir.

Mevkiler arasında yerli oranının en düşük olduğu bölgenin ise santrfor olduğu, Kayserispor çift santrforla oynadığı için 19 formanın bulunduğu bu mevkide sadece 5 yerli oyuncunun görev yaptığı, diğer 14 santrforun ise yabancı oyuncuların oluşturduğu belirlenmiştir.

Araştırmacının santrfor pozisyonu için bulduğu sonuç, çalışmamızdaki sonuçları destekler biçimdedir.

Stoper pozisyonundaki bulgular ise farklılık göstermiştir. Buna neden olarak araştırmacının bulgularının tek sezon ve o sezonda mücadele eden 18 takıma ait olması, bizim çalışmamızın ise tek bir takım ve 10 sezona ait olmasından kaynaklanmış olabilir.

Tüm sezonlar ortalamasına göre oyuncuların yaş ortalamaları incelendiğinde; en genç oyuncuların yerli, en yaşlı oyuncuların yabancılar olduğu, çifte vatandaş statüsündeki oyuncularında yabancı oyuncu yaş ortalamasına yakın oldukları görülmektedir. Buna neden olarak yerli oyuncuların bir kısmının amatör takımlardan takıma alınmış olması, alt yapıdan yetişip takıma katılmış olması, genç yerli oyuncuların maliyetlerinin daha düşük olması, Bursaspor'un genç oyuncular için iyi bir tercih olması gösterilebilir. Buna karşın en fazla yaş ortalamasına yabancıların sahip olması ise yaşlı yabancı oyuncuların maliyetlerinin genç yabancılarla göre daha düşük olması, isim yapmış ve şöhretli oyuncular olmamaları ile açıklanabilir.

Oynadıkları maç ortalamaları ve müsabakalarda aldıkları süre ortalamaları incelendiğinde yabancı oyuncuların en iyi ortalama değere sahip olduğu görülürken, yerli ve çifte vatandaş statülü oyuncuların ortalamaları hemen aynı olup yabancı oyunculardan daha düşüktür. Bu da yaş ortalamalarının yüksek olmasına karşın yabancı oyuncuların daha profesyonelce yaşamları, iyi bir alt yapıya sahip olmaları, yerli oyunculara nazaran daha iyi iş ahlakına sahip olmaları, oynadıkları pozisyonlar itibarı ile teknik adamlar tarafından daha fazla tercih edilip alternatifsiz olmaları gibi nedenlerden kaynaklanmış olabilir.

Mevkilere göre atılan gollerin dağılımına ait ortalamalar incelendiğinde yerli, yabancı ve çifte vatandaş statüsündeki tüm futbolculardan santrfor pozisyonunda oynayanların en fazla gol katkısı yaptığı, tüm santrfor pozisyonundaki futbolculardan ise yabancı santrforların en fazla golü attığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre, takıma yabancı oyuncu olarak en fazla santrfor pozisyonu için transfer yapılması ve alınan santrforların doğru tercihler olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak; Bursaspor'un elde ettiği olumlu ya da olumsuz klasman derecelerinin yalnızca transferlere harcanan paralarla paralel olmadığı ve o nedenle transferlerde özellikle de yabancı oyuncu transferlerinde ihtiyaç duyulan pozisyonlara göre çok isabetli kararlar alınması gerektiği, takımda görev yapan antrenörlerin çok sık değiştirilmeden ve devamlılığın sağlanması gerektiği, yerli oyuncu statüsünde oynayabildikleri için yurtdışında yetişmiş çifte vatandaş statüsündeki oyuncuların daha iyi araştırılarak takıma kazandırılması ve özellikle alt yapıdan yetişmiş genç oyunculara daha fazla şans verilmesi önemli unsurlar olarak görülmüştür.

KAYNAKLAR

- Adler, E. S., Berry, M. J., ve Doherty, D. (2013). Pushing reset: The conditional effects of coaching replacements on college football performance. *Social Science Quarterly*, 94(1), 11.
- Berument, H., Eray, M. Y. (2005). Long Live Fenerbahçe: The Production Boosting Effect of Football. *Journal of Economic Psychology*, 26(6), 849.
- Çatı K., Eş A., Özevin, O. (2017). Futbol Takımlarının Finansal ve Sportif Etkinliklerinin Entropi ve Topsis Yöntemiyle Analiz Edilmesi: Avrupa'nın 5 Büyük Ligi ve Süper

- Lig Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(1), 200.
- Göllü, E. (2011). Impact of the Financial Performances of Incorporations of Football Clubs in the Domestic League on Their Sportive Performances: A Study Covering Four Mayor Football Clubs in Turkey, *I. Uluslararası Spor Ekonomisi ve Yönetimi Kongresi*, Bildiriler Kitabı, 364- 377.
- Güngör, A. (2014). Futbol Endüstrisinde Sportif Başarı İle Finansal Performans Arasındaki İlişkinin Analizi ve Türkiye Uygulaması. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 19.
- Irak, D. (2013). Hükmen Yenik! Türkiye’de ve İngiltere’de Futbolun Sosyo-Politigi, Ezgi Matbaacılık, İstanbul, s.122-123.
- Kemankaş, İ. (1996). Dünden Bugüne Bursaspor, Bursa: Bursaspor Yayınları, s.5
- Onağ, Z. G., Güzel, P., Özbey, S. (2013). Futbol Antrenörlerinin Görüşlerine Göre Takım Başarısını Etkileyen Faktörler: Nitel Bir Araştırma. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), 126.
- Soydan, E. (2017). Bursa’da Kentlilik Bilincinin Oluşumunda Bursaspor’un Rolü ve Yerel Medyanın Önemi. *Kastamonu Üniversitesi İletişim Fakültesi, Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 13(1), 19.
- Talimciler, A. (2015). Sporun Sosyolojisi Sosyolojinin Sportu, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, s.126.
- Zencirkıran, M. (2011). Beşinci Şampiyon Bursaspor, İletişim Yayıncılık, İstanbul, s.26-27-31-32.

İnternet Kaynakları

- http1: Kaplanoğlu, R., 18.11.2019. Bursasporlu Olmanın Ayrıcalığı, www.bursaspor.org.tr., adresinden erişildi.
- http2: Tarihçe, www.bursaspor.org.tr., adresinden erişildi
- http3: Sezonun Değerlendirilmesi., 14.10.2019. www.olay.com.tr., adresinden erişildi
- http4: Uluç M., 1.12.2016. Spor Toto Süper Lig Analiz Yerli Stoper ve Forvet Sancısı, www.tff.org., adresinden erişildi.